

จิตพ่อง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๔๓

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากค อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

จิตของคนประเสริฐที่สุด คืออย่างทางโลกเขานะ เขาจะให้เหรียญตรากัน ถ้าการได้เหรียญตราเป็นสิ่งที่ประเสริฐ เห็นไหม คนดีเขาถึงได้เหรียญตรา ได้รางวัล แต่พอได้รางวัลขึ้นมา พอมันเป็นวัตถุขึ้นมา คนเรานั้นก็มีการหาทางลัด หาทางแบบว่าเล่นกันทางไอนั้นไป นั่นนะเพราะอะไร เพราะเหรียญตราเป็นเครื่องเชิดชูใจ เหรียญตราเป็นเครื่องเชิดชูว่า คนนี้มีคุณงามความดี แต่ทางโลกเราเราก็งงแบบว่าทุจริตได้

แต่ถ้าเป็นทางหัวใจนะ ทางธรรมนะ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เราทำความดีเอง คนถ้าเขาทำทุจริตเอาไว้ สุดท้ายแล้วเขามีความทุกข์ร้อนในหัวใจของเขา เขาไม่มีความสุขหรอก เขาปั่นหน้าได้ เราเห็นบ่อย พระด้วยกัน เวลาเขาภาวนาไม่เป็นนี่ เขาทำเหมือนว่ามีความสุขของเขา เวลาคุยกัน แต่ลับหลังเขานั่งคอตก เราเห็นบ่อยๆ เลย เห็นมากเลย

เวลาเราไปอยู่คนเดียว มันมีความสุขของเราคนเดียว เห็นไหม อันนี้เพราะอะไร เพราะจิตบกพร่อง จิตพ่องจากความดี จิตบกพร่อง จิตไม่มีสติสัมปชัญญะ เราถึงว่า ต้องทำทานไป กระแสของกรรม กรรมทำให้คนคิดทำแต่สิ่งที่ว่ารวบรัดไป คิดว่าทำในที่ลับแล้วไม่มีใครรู้ไง ทำที่ลับที่แจ้งมีโทษเหมือนกันหมด ไฟ เกิดในที่ลับในที่แจ้งก็มีโทษเหมือนกันหมด ทีนี้ว่าตัวเองคิดว่าตัวเองทำในที่ลับ พอตัวเองทำในที่ลับแล้วจะไม่มีใครรู้ แต่ตัวเองก็มีความรับรู้อยู่คนเดียว

เวลาออกมาสังคม เห็นไหม ถึงว่า สีด ทำให้อ่างจากลำห้วย เข้าสังคมไหนก็เข้าสังคมนั้นได้ เพราะมีศีลอยู่ แต่ถ้าศีลเราบกพร่อง เราเข้าสังคมไหนเราก้เข้าด้วยความไม่มั่นใจ เพราะเรามีความผิดอยู่ข้างหลัง เห็นไหม นี่จิตบกพร่อง ถึงต้องมา

เราทำทาน ทาน การให้นี้ให้ต่างๆ อามิสทาน เพื่อให้ใจอึดเต็มใจ ใจอึดเต็มมีสติสัมปชัญญะ เพราะอะไร ฟังสิ จิตบกพร่องมันต้องการหามาเติมใจมันให้เต็ม แต่มันไม่เข้าใจว่าอะไรเป็นอาหารของใจใจ

บุญกุศลนี้เป็นอาหารของใจ พระพุทธเจ้าถึงให้พระบิณฑบาตตอนเช้า พระพุทธเจ้าวางไว้พุทธวิสัย เห็นไหม พุทธจริต แล้วก็วางไว้ว่าตอนเช้านี้ พุทธวิสัย กิจ พุทธกิจ ๕ พระทำอะไรบ้าง แล้วสาวก็จะเดินตามกันมา เข้าขึ้นมาให้เราได้ทำบุญทำทานขึ้นมา ให้จิตมันอึดเต็มใจ จิตมันอึดเต็ม จิตก็เป็นปกติ เห็นไหม เหมือนมีศีล ศีลทำให้จิตนี้ปกติ

นี่จิตบกพร่อง มันถึงว่าต้องการหามาให้เต็ม แต่หามาในความแสวงหาของกิเลส ความคิดของกิเลส มันต้องการความเซ็ดหน้าชูตาของมันโดยที่ว่ามันหาสิ่งอะไรที่หาทุจริตมาใส่ใจ เพื่อจะให้มันเต็มขึ้นมา...มันเต็มไปไม่ได้ ของนั้นมันเป็นของทุจริต ถึงว่าเหรียญตราที่เขาทุจริตกัน เห็นไหม

อันนี้ก็เหมือนกัน แต่เวลาเราทำทานนี้ ถ้าเป็นหญาปากคอกนะ เราเห็นว่าเป็นของง่ายๆ ทำง่ายๆ ที่สละออกไปนี้ทำไมทำกันไม่ได้ เพราะอะไร เพราะมันเป็นเรื่องปกติของใจใจ เรื่องปกติก็เรื่องสละออกไป มันจะทำให้ใจเรามันเย็นขึ้นมาเองโดยธรรมชาติของมัน มันเป็นอาหารของใจ โดยปกติ อาหารของใจ การสละออกไป ใจคิดสละออกไป

แต่การทุจริตนั้น ใจแสวงหาเข้ามา เพราะมันบกพร่อง มันต้องการสิ่งนั้นให้เต็ม นี่ความคิดของโลก แต่การสละออกไปคือการได้มา เจตนาที่สละทานออกไป ความสละออกไปนั้น ความอึดใจ เห็นไหม ปิติสุขเกิดขึ้น นี่มันจะเกิดขึ้นมาโดยธรรมชาติของมัน โดยธรรมชาติจะย้อนกลับเข้ามา ถ้าเรามองตรงนี้ คนมองข้ามตรงนี้ไป มองข้ามกันที่ว่าทำให้มันนั้นเป็นสิ่งที่ให้ที่วัตถุ แต่ไม่ได้มองที่การให้เป็นค่าของน้ำใจด้วย ค่าของน้ำใจ ใจคิดออกมา เห็นไหม ถึงคิดออกมา เจตนาตั้งขึ้นมา เราถึงได้ทำบุญทำกุศลได้ ถ้าไม่เจตนาตั้งขึ้นมา อะไรจะพาให้ออกมาทำ สิ่งที่ออกมาทำนี้ อาหารนะ คูสิ ที่ร้านค่านี่เต็มยุ่งเต็มฉาง มันก็กองอยู่นั่นนะ มันมาเองไม่ได้

แต่เวลาเราทำบุญกุศลกัน ถ้าอย่างทางทุจริตเขาจะมองเลยว่า ของสิ่งนั้นมีราคา เราควรจะต้องเก็บสงวนรักษาไว้ เห็นไหม เขามองคุณค่าของของนั้น แต่ทางศาสนามองคุณค่าของใจ ใจถึงพิเศษสุด ใจนี้วิเศษมาก พอใจวิเศษมาก ใจคิด ใจคิดค้น นั่นเป็นความบกพร่องของใจ ความแสวงหา

การสละออกไปมันทำให้ใจอึดเต็มขึ้นมาด้วยสติสัมปชัญญะ พอใจเต็มขึ้นมา ใจปกติ พอใจปกติ ขึ้นมามันก็เริ่มออกไป เห็นใหม่

ที่ว่า นตฺถิ ปญฺญาสมา อภา ความสว่างของปัญญานี้สามารถชำระกิเลสได้ การทำทานอันนี้เพียงแต่สร้างฐานของเราให้เป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ มนุษย์เราขาดตกบกพร่อง เห็นใหม่ มนุษย์เราขาดตกบกพร่องมันก็คิดแสวงหาไป จนเสียดเสียดสัมปชัญญะ เดินตามทางไปนะ มนุษย์เหมือนกัน แต่ขาดสติ พอขาดสติขึ้นไป จิตมีอยู่ จิตกับกายมีอยู่ แต่เป็นคนบ้าคนบอเดินอยู่กลางถนนนั่นนะ นี่จิตเฉยๆ ไม่มีสติสัมปชัญญะ

เรามีสติสัมปชัญญะ ระลึกได้อยู่ จะทำบุญกุศลอย่างไร จะมีเจตนาทำดีขนาดไหน นี่ใจอึดเต็มเข้ามา พอใจอึดเต็มเข้ามามันก็เริ่มมีปัญหา ปัญญาหยาบๆ ขึ้นมา แต่ปัญญาการชำระกิเลส เห็นใหม่ กิเลสนี้ทำให้เราทุกข์ยาก กิเลสทำให้เราลำบากเดือดร้อน ปัญญาตัวนี้ต่างหากถึงจะเป็นปัญญาตัวที่ว่า ปัญญาที่เป็นความแสงสว่างแห่งปัญญา

ปญฺญา อุตฺปาติ ญาณํ อุตฺปาติ อาโลโก อุตฺปาติ

เวลาธรรมจักรหมุนขึ้นไป ความหมุนเข้าไป นี่มันหมุนเข้ามา เป็นปัญญาหยาบๆ ขึ้นมาก่อน แล้วปัญญาละเอียดเข้าไป ปัญหานี้ไปแก้จิต เห็นใหม่ เริ่มต้นจิตทำให้อึดเต็มด้วยตัวของมันเอง ต้องทำให้อึดเต็มก่อน ถึงสมประกอบขึ้นมา พอจิตนั้นสมประกอบขึ้นมา เราจึงควรแก่การทำงาน จิตไม่สมประกอบอยู่ มันพร่องอยู่ มันหา มันก็หาสิ่งที่เป็นความทุจริตมาให้พร่อง เห็นใหม่ จิตพร่องอยู่นี้ มันไม่บริบูรณ์ พอไม่บริบูรณ์มันจะเดินนะ

สัมมาสมาธิ จิตนี้เป็นเอก จิตนี้ตั้งมั่น จิตนี้ตั้งมั่นถึงควรแก่การทำงาน นี่สมถกรรมฐานสอนอย่างนั้น พอสอนอย่างนั้นก็ยกขึ้นวิปัสสนา วิปัสสนานี้ต้องใช้ปัญญาอย่างเอกเข้าไปอีก ปัญญาอย่างนอกคือปัญญาคิดเข้ามาเฉยๆ คิดเอาตัวให้เราเข้าไปในกระแส ความคิด เพราะสุดมยปัญญา ความเชื่อใจ ศรัทธาความเชื่อขึ้นมา เราเชื่อขึ้นมา เราเข้าไปใกล้ธรรมะ เราเข้าไปใกล้ธรรม พังกรรม แล้วพยายามปฏิบัติธรรม ใกล้ธรรม ใกล้ที่ไหน ใกล้ที่หัวใจนะ หัวใจสัมผัสธรรม หัวใจเข้าใจ พอศรัทธามันก็มุ่งมานะให้เราออกมาได้ ความมุ่งมานะออกมา นั่นศรัทธาความเชื่อ

แต่เวลาเข้าไปสัมผัสความสงบของใจนั้นสัมผัส นี่ใกล้ธรรมเข้าไปเรื่อย ถ้าวิปัสสนามันจะเกิดขึ้น มันพอใกล้เข้าไป วิธีการ เห็นใหม่ การก้าวเดินไป ถนนหนทางมันมีทางแยกทางแพร่งให้

เราเดิน ก้าวเดินว่าจะเข้าแยกไหน ซอยไหน จิตนี้เวลาวิปัสสนาขึ้นไปมันก็เหมือนกัน เวลามันปล่อยาว มันปล่อยาวอย่างไร มันเป็นทางแยกทางแพร่งขึ้นมา มันถึงมีสัมมาใจ มีมิจฉาทุกอย่างเห็นใหม่ การงานชอบ สัมมา มีมิจฉาไปด้วย การงานชอบกับการงานผิด วิริยอุตสาหะชอบกับวิริยอุตสาหะผิด มรรคนี้มีมิจฉากับมีสัมมาขึ้นไปตลอด ความมีสัมมานี้มันจะเข้ามาสัมผัสที่ใจ

แต่ในเมื่อพื้นฐานของหัวใจเรามีสิ่งที่เป็นกิเลสอยู่ สิ่งทีกิเลสก็คือความเห็นแก่ตัว เห็นใหม่ นี่เล่ห์เหลี่ยมเทคนิคของกิเลสมันจะพลิกแพลงให้ความคิดของเราเห็นว่าสิ่งนั้น คือว่าให้เราก้าวเดินเข้าไปไม่ถึงจุดอึดเต็มนั้นใจ จุดอึดเต็มที่ว่าจิตนี้ปกติขึ้นมา นั้น จิตนี้ปกติขึ้นมา แต่จิตนี้มันมีการเกิดการตายมา เห็นใหม่ การเกิดการตายสะสมมาของใจนี้ กระแสของใจมันสะสมมา ความสะสมมานั้นไม่เท่ากัน ความไม่เท่ากัน จิตนิสัยถึงแยกแยะต่างกัน

ความคิด ถ้าแยกแยะต่างกันด้วยจิตนิสัย อันนั้นไม่ผิด ไม่ผิดหมายถึงว่า จิตนิสัยต่างๆ การเข้าไปมันไม่ผิด ไม่ผิดในการก้าวเดินใจ แต่การถึงจุดนั้นนะ มันผิดเพราะว่า ถ้าจะผิด ผิดเพราะกิเลสมันเลื้อย นี่เล่ห์เหลี่ยมของกิเลส เลื้อยคูของกิเลสทำให้เราเห็นว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เป็นจุดหมายเป้าหมายแล้ว แต่ถ้าเป็นเป้าหมายแล้วมันจะอึดเต็มไปคนละอย่าง ความอึดเต็มมาจากข้างล่าง ความอึดเต็มข้างล่างเราคิดว่าอันนั้นเป็นอึดเต็ม มันมีพื้นฐานขึ้นมาใช่ไหม พอจิตมันอึดเต็มที่สูงกว่า มันเข้าใจว่าอันนั้นเป็นผล...มันไม่ใช่ มันไม่ใช่เพราะอะไร เพราะว่ามันไม่สามารถแทงทะลุได้ใจ

ถ้าปัญญาเห็นใหม่ นตฺถิ ปญญาสมา อภาณี ความสว่างแทงทะลุ แสงทะลุจนไม่มีเงา ไม่มีเงา ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมที่มันจะหลอกลวงได้ในหัวใจนั้น อันนั้นนะปัญญาแทงทะลุ ถ้าแทงทะลุไปมันจะเว้งว่าง มันจะมหัศจรรย์ต่างกันขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง นั้นถึงว่าเป็นปัญญาที่ว่าชำระกิเลส ปัญญาอย่างเราสร้างสมบุญกุศล นี่จิตบกพร่องมันจะเต็มขึ้นมาเรื่อยๆ เราไม่ใช่ว่าจะต้องใช้ปัญญาตัวนั้น ต้องวิปัสสนาทั้งหมด

เราจะวิปัสสนา นี่มันเริ่มก้าวเดิน เป็นงานของผู้ใหญ่ จิตนี้ยังเป็นเด็กอยู่ ยังต้องก้าวเดินอยู่ ต้องอาศัยความศรัทธาความเชื่อ เราก็เห็นว่าความบกพร่องของใจ “ใจนี้พร่องอยู่เป็นนิตย์” ไม่เคยเต็มเลย พอไม่เคยเต็มเลยมันก็สั้นไหว พอมันสั้นไหวนี้เสียงมันดัง โครมคราม เวลามันเกิดอารมณ์ขึ้นมาในหัวใจ นี่ใจสั้นไหวอยู่ท่ามกลางหัวใจของตัวเองขึ้นมา

ทาน ศีล ทำให้ใจเป็นปกติขึ้นมา จิตนี้ปกติ จิตนี้ตั้งมั่น พอจิตนี้ตั้งมั่นขึ้นมาเราทำสมาธิ เข้าไปๆ ทีนี้ถ้ามันถึงตรงนั้นขึ้นไปมันก็เป็นประโยชน์กับใจดวงนั้นๆ มันจะสงบประมาท มันจะถู กถูกกัน เขาว่าแข่งบุญวาสนานี้มันแข่งกันไม่ได้ บุญอำนาจวาสนาของแต่ละบุคคล อำนาจวาสนา ของบุคคลนี้ใช้ใหม่ บุคคลนอกนี้ไปแข่งอำนาจวาสนากันไม่ได้ คนจะไปดี คนจะภาวนาดี มีความ เป็นไปได้ นี่อำนาจวาสนาข้างนอก

แล้วอำนาจวาสนาของเรา อำนาจวาสนานี้มันจะเจริญขึ้นมา แต่ความคิดน้อยใจของเรา เห็นใหม่ มันน้อยใจ ความคิดน้อยใจอันนี้มันมีโดยธรรมชาติของมัน มันลึกลงเสีย มันห่วงใจ อยู่ตลอดเวลา ห่วงใจของเราเองไว้ให้อยู่ในอำนาจของมัน นี่แหละพระพุทธเจ้าถึงบอกว่า นี่เขา เรียกว่ากิเลสๆ กิเลสคือความเคยใจ ใจที่มันสะสมมา แต่ความปรารถนาดีเราก็มีอยู่ ความคิดมี ความสุข

เพราะว่าเรามีตัวอย่างไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาเอกของโลก เป็นครู บาอาจารย์ของเรา แล้วผ่านพ้นไปได้ แล้วบอกว่าวิมุตติ เห็นใหม่ ความสุขของความสงบ ความ สงบอย่างยิ่ง ความสุขของใจอันนั้น เราเชื่ออันนั้น เราถึงจะก้าวเดินตามอันนั้น เอวัง